REPORTATGE

El col·leccionista de paraules

El canareu Joan-Josep Sancho recull en el llibre 'El rebost de la llengua. De dita en dita s'ompli la pica' més de mil paraules, dites i refranys que ha anat recopilant al llarg de la seua vida i que moltes han caigut ja en l'oblit

Terres de l'Ebre L. Bertomeu

Joan-Josep Sancho (Alcanar, 1950) es definix com un **"col·leccionista de frases i paraules"**. Des de **"jovenet"** que anota en una llibreta o en qualsevol paper que té a mà aquelles paraules, dites, frases fetes o refranys que li han cridat l'atenció. **"Ha sigut un treball constant durant anys"** d'anar recollint expressions o paraules que en la seua majoria escoltava a casa o en el seu entorn. Després de jubilar-se com a docent, va decidir posar ordre a tot este treball de recopilació que havia anat fent i es va trobar amb un llistat de més de 1.000 paraules i fins a 1.500 dites i refranys. Sancho les va recollir totes en el llibre *El rebost de la llengua. De dita en dita s'ompli la pica*, editat per Onada Edicions.

El llibre no és només un llistat de paraules i expressions recollides per l'autor, sinó que Sancho ha fet una selecció d'una seixantena de dites de les quals se n'explica el significat -un treball fet per ell mateix- i que, a més, s'acompanyen d'un text que en contextualitza l'ús. Es tracta de textos curts d'unes 250 paraules escrits per periodistes, historiadors, professors, advocats i escriptors. **"Cadascú en funció del seu perfil ha fet un text determinat"** i, a més, cada text està acompanyat per fotografies d'Àlex Espuny, **"unes imatges de gran originalitat i qualitat"** diu Sancho.

PARAULES QUE HAN CAIGUT EN L'OBLIT Moltes de les paraules i expressions que Sancho recull en el llibre **"han caigut ja en l'oblit"**. De fet, com a professor de català a secundària, Sancho ha sigut testimoni de com s'ha anat transformant la parla: **"Escoltant parlar els meus alumnes he tingut una font d'informació privilegiada. M'anava adonant com utilitzaven castellanismes per a referir-se a accions, objectes o coses que fa pocs anys la gent s'hi referia utilitzant una paraula pròpia nostra. He vist, doncs, com moltes paraules han acabat quedant en desús o s'han anat oblidant"**. Sancho explica que no només s'han substituït moltes paraules per castellanismes, per la influència que rebem sobretot a través dels mitjans de comunicació i Internet, sinó que també s'han anat perdent formes lingüístiques peculiars i genuïnes de les Terres de l'Ebre pel contacte amb el català estàndard central. I ha posat com a exemple el fet que moltes persones utilitzen la paraula escombra per a referir-se a una granera o que diuen mirall en lloc d'espill. **"Entre la perniciosa influència del castellà i el contacte amb el català estàndard central, a poc a poc s'estan perdent les formes pròpies d'aquí de les nostres comarques"**, lamenta.

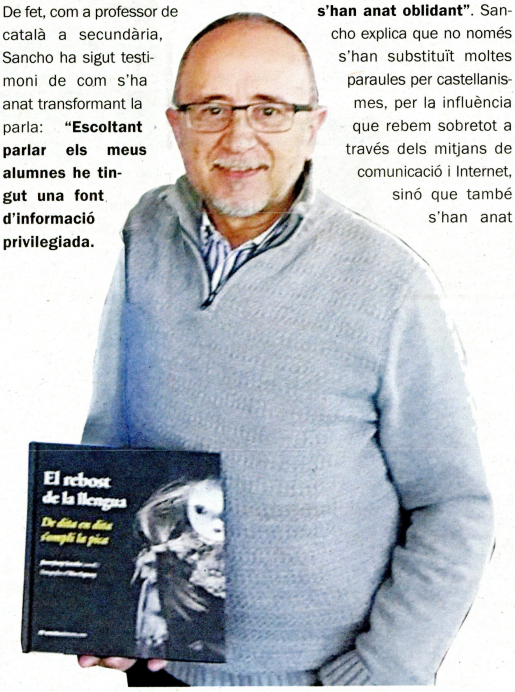

Per Sancho la parla **"és el tret més característic que ens definix com a persones i com a poble i que fa veure els altres com som"**. És per això que demana una defensa més aferrissada de la pròpia variant lingüística: **"Veritat que tots ens estimem molt la nostra terra, els nostres paisatges i la nostra història? Veritat que defensem el riu i el Delta i les nostres festes populars? Pos de la mateixa manera hem de posar el mateix èmfasi defensant la nostra manera de parlar, la nostra llengua. De tot el que ens identifica, el més important és la llengua. És l'herència dels nostres avantpassats i hauríem de posar tota la nostra energia per a conservar-la, tal com l'hem anat heretant dels nostres iaios i pares"**. És per això que Sancho espera que amb el seu llibre haja contribuït a conservar i a traure de l'oblit algunes paraules i expressions pròpies que havien caigut en desús. Per a posar alguns exemples, al llibre s'hi pot trobar expressions tan genuïnes com "ves-te'n a pastar fang", "qui no vulga pols que no vaja a l'era" o "tornar-se aigua de borraines". Sancho ha destacat també una expressió molt ebrenca "busca qui t'ha pegat!", la qual va sentir dir moltes vegades a sa mare.

UN TREBALL QUE CONTINUA El llibre va publicar-se ara fa prop d'un any i Sancho reconeix que ja compta amb un llistat de més de 100 paraules que no van ser incloses al llibre, **"soc un col·leccionista vocacional i no ho amollaré mai de la vida"**, reconeix. Entre les darreres anotacions a la seua llibreta hi figura la paraula "revés", com a adjectiu. **"Feia temps, dècades, que no l'havia sentit dir a ningú. L'adjectiu 'revés' com a sinònim de difícil"**, explica emocionat. **"Com a adjectiu quan jo era menut el fèiem servir, dèiem: "este problema és molt revés", volent dir és molt complicat o és molt difícil. Això ho dèiem"**. Després de buscar la paraula al diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans i comprovar que hi apareix, **"ràpidament l'he anotat a la llibreta. Per a què? per a tindre-la"**, admet orgullós d'haver aconseguit una nova paraula per a la seua col·lecció.

Font: biblioteca.tortosa.cat